

DUNGENSE HISTORIËN

Onafhankelijk Tijdschrift voor de Geschiedenis van Den Dungen

15^e jaargang, juli 2021
Dit is nummer 48.

De omslagfoto toont de linden op de Eikendonk, in 1966.

Dungense import (19), Comans of Van Geffen

Toen Comans in Den Dungen was gekomen werd het al gauw Van Geffen.

Dirk Comans en zijn vrouw Heilwich Colen van Berlikem die in Oss woonden¹ hadden 4 kinderen: Klaas, Agnes, Heilwich en Henrik.
Hun tante Geertrui Colen van Berlikem, die weduwe was van Arnt Geris, was in het bezit gekomen van een pacht uit de hoeve *ter doetleggen* in Aalst. Klaas, Agnes en Heilwich droegen in 1537 driekwart van die pacht op aan de kinderen van wijlen Henrik, hun broer.²
Of deze Henrik destijds in Den Dungen gewoond heeft weten we niet, wel dat hij was getrouwd met een dochter van Peter Engberts van Griensven alias van Geffen. Op blad 39c van Genealogie van Den Dungen staan de gevonden akten genealogisch geordend.

Blad 39c

(3453)

Henrik Dirks Comans^{3 4 5 6 8 9 10}

= Henrik Dirk Henriks¹

(vader Dirk overleden voor 1520¹)

chirurgijn in Geffen

overleden voor 1563³, voor 1555⁴, voor 1537^{5 10}, voor 1534⁶

x

(23a)

Marie Peter Engberts^{2 9} **van Griensvenne**¹

kinderen:

1. Heilwich^{2 5 6 9 10}, zie blad 199

x Zebert Jacobs Jan Zeberts^{5 10} van der Westelaken

2. Mr. Peter^{2 3 4 5 6 9 10}, zie blad 63d

in 1534 nog onmondig⁶

3. Henrik⁷

1. R 1293, fo 246, 6-8-1520 [verkoop van Paterstraat 55]

2. Van der Does de Willebois, Studiebeurzen (beurs Peter van Grinsven)

3. R 1382, fo 560v, 8-5-1563 [Peter verkoopt H. land in Os]

4. R 1367, fo 207v, 16-2-1555 [kwitantie voor Mr. Peter voor de lossing van een cijns die hij beloofd had te betalen uit akkerland in Geffen]

5. R 1326, fo 309v, 6-9-1537 [Peter en Zebert x Heilwich dragen W.J. Bottermans een hofstad en hof in Os bij den hoevel op]

6. R 1322, fo 32, 27-11-1534 [ze dragen Henrik Hermans Vilt een pacht op die W. beloofd had aan Henrik uit huis in Nistelrode]

7. Bij de overdracht van goederen van Willem Lodewijks van Slijpen (blad 210a) draagt Henrik z w Henrik Comans als man van Antonia dr van Gerard Claassen en Johanna Lodewijk Jans van Slijpen ze op aan Gielis Jans van den Steen]

8. R 1291, fo 304, 24-9-1519 [Henrik verkoopt een cijns uit land in Nuland]

9. R 1341, fo 206, 22-3-1544 [ze kopen D69]

10. R 1326, fo 144, 3-5-1537 [de kinderen van Dirk Comans (3453) dragen Peter en Zebert x Heilwich een pacht op uit de hoeve ter doetleggen in Aelst van w Ysebout van Bergelen e.a. goed]

Hun zoon Peter was chirurgijn en woonde wel in Den Dungen. Van zijn kinderen en kleinkinderen werd in de hele 17^e eeuw in de naamgeving Meester Peter aangehaald; bijv. bij *Jan Rutger Mr. Peters* in 1685.³

Ook Peter was getrouwd met een Dungense Van Griensven.

Blad 63d

(39c)

Mr. **Peter**^{1 6 8 10} **Henrik**^{4 5 9 11 12} **Dirks**^{13 14}; **Comans**^{1 2 6 9 10 11 14}; **van Geffen**^{2 4}

sururgijn⁹, chirurgijn¹³

overleden voor 1592⁵, voor 1588⁴

x

(63a)

Yda Rutger Claas^{1 4} Rutgers¹² **van Griensvenne**^{2 10}

kinderen:

1. Henrik^{1 4 7 8 10 11 12}

heeft een huis te Geffen^{4 11}

2. Rutger^{1 3 4 5 6 8 10 12}

heeft een huis te Den Dungen⁴, zie blad 59

3. Mariken^{1 4 9 12}; overleden voor 1603⁹

x Dirk Lamberts^{1 4 12} Thomassen⁹

4. Mr. Frans^{1 8 10 12}, jong gestorven¹⁰

1. R 1849, fo 523, 4-5-1587 [deling; Grinsel B774A]

2. R 1393, fo 25, 23-12-1568, approbatie

3. eigenaar Grinsel B774A

4. R 1850, fo 58, 25-6-1588 [deling; Rutger erft Grinsel B774A en D69 en C25+43 en B1311-1315]

5. R 1431, fo 102, 13-1-1592 [Rutger verkoopt cijns uit Grinsel B774A]

6. R 1547, fo 262, 6-12-1633 [Spurkstraat B 1084]

7. R 1849, fo 35, 2-5-1580;

Henrik z w Mr. Peter Comans

x Agnes dr w Joost z w Henrik Willems; goederen te Haren, Macharen en Berchen

8. Van der Does de Willebois, Studiebeurzen (Beurs Peter van Grinsven)

9. R 1443, fo 314, 15-7-1603 [Dirk draagt een kamp land in Geffen op aan Ant. Rutg. van Boxmeer welke Mr. Peter gekocht had Geffen 18-12-1559]

10. R 1430, fo 16, 23-6-1590 [Henrik Peters Comans draagt een rente die Frans van den Velde bisschop DB en Antwerpen gekocht had van de Staten van Brabant 15-2-1568 op aan P. van Heeswijk]

11. R 1421, fo 267v, 6-3-1590 [Henrik verkoopt Rutger Rutger Klaas van Griensven een cijns uit een huis in Geffen; kwitantie 29-1-1621 van Herbert Stevens voor Gijsbert Henrik Peters Comans]

12. R 1419, fo 398v, 1587 [Marike wed Aart Willem Goijarts (233b) draagt hen een cijns op]

13. R 1381, fo 331, 5-12-1561 [Mr. Peter verkrijgt bij mangeling 2½ m land in Geffen, den dussen camp, tegen land in Os van Willem van Chenu]

14. R 1367, fo 207v, 16-2-1555 [kwitantie voor Mr. Peter voor de lossing van een cijns die hij beloofd had te betalen uit akkerland in Geffen]

Het is hun zoon Rutger geweest die in Den Dungen woonde en aan het begin stond van een heel stel Van Geffens.

Rutger en zijn vrouw Peterke staan op blad GDD 59. De uitwaaiering is daarna in een vereenvoudigd schema samengevat.

Blad 59

(63d)

Rut¹⁵ Mr. Peters^{1 3 4 7 9 10 11 12 14 16 17} Henriks^{5 6 8 13}; **van Geffen**^{3 15}; Comans^{3 7 11 12}

woont Den Dungen^{6 12}; chirurgijn¹⁷

overleden voor 1652⁹, voor 1641¹⁰, voor 1634¹¹, voor 1633⁷, voor 1604¹⁷, voor 1600³

x

(119)

Peterke Jan **Suyskens**^{1 3 6 7 12 13 17}

overleden voor 1633⁷

haar andere huwelijk met Jan Klaas Henriks¹³ (zie blad 121)

er zijn 3 kinderen³:

1. Jan^{1 2 3 7 14 15 16}

eerste huwelijk met Willemkje Ruten^{14 15 16}, zie blad 59b

tweede huwelijk met Marieke Hendrik Aalberts^{15 16}, zie blad 59c

2. Peter^{1 4 5 7 8 12 14}, zie blad 59a

3. Ooyke^{7 10 11} = Vken⁹

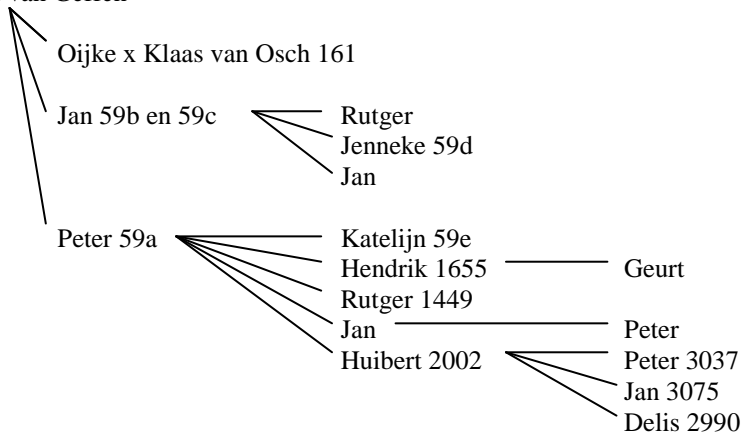
x Claas Henrik Daniels^{9 10} van Osch^{6 7 11}, zie blad 161

1. R 1576, fo 244, 13-1-1652 [land op cort grinsven]

2. trouwen 1630: zijn oom is Goyart Jans (Strick, blad 298b via 119);

3. R 1439, fo 61, 15-3-1600 [deling goederen Marike Jan Suyskens; de voogden over de kinderen zijn Dirk Lamberts (63d) en Henrik z Mr. Peters (63d); Peterke erft B1111-1117]
4. belendingen van Grinsel B774A
5. R 1850, fo 58, 25-6-1588 [deling; Rutger erft Grinsel B774A]
6. R 1435, fo 252v, 7-3-1597 [Spurkstraat B 1084] en R 1435, fo 361v, 24-5-1597;
7. R 1547, fo 262, 6-12-1633 [Klaas x Oijke erven Spurkstraat B 1084 en C25 en B1113-1117; deling goederen ouders, gelegen te DD en een perceel in SMG op de donck; Peter erft C43 en B774a; en B1112 Jan erft D69 en B888 en B1111 en B1311-1315 en B1378]
8. R 1431, fo 102, 13-1-1592 [Rutger verkoopt een cijns uit Grinsel B774A]; Peter lost in 1637
9. R 1607, fo 151, 27-1-1652 [Klaas verkoopt Spurkstraat B 1084]
10. R 1559, fo 252v, 9-3-1641 [Klaas verkoopt een cijns uit Spurkstraat B 1084]
11. R 1511, fo 192v, 18-2-1634 [Klaas verkoopt een cijns uit Spurkstraat B 1084]; Jan Gerit Eikemans loste de cijns in 1653
12. R 1435, fo 361v, 24-5-1597 [Rutger verkoopt een cijns uit Spurkstraat B 1084]
13. R 1507, fo 59v, 10-12-1629 [Rutger had een cijns beloofd uit Spurkstraat B 1084, nu opgedragen aan Magdalena Henriks van Grinsven; Jan Klaas Henriks (zie blad 121) vernadert]
14. N 1049, blz 302, 12-1-1652 [akkoord inzake testament van Rut Hendrik Janssen en Aalke]
15. N 1054, fo 131, 5-12-1697
16. N 4715, blz 452, 3-4-1676 [inventaris goederen van Marieke]
17. belending van C25+43 bij C41 in 1604

Rut van Geffen

Torendia's

Het overzicht over het dorp dat men vanuit de kerktoren krijgt was voor kapelaan J. van der Meijden in de jaren '60 aanleiding tot het maken van enige dia's ervan (gekleurde diapositieven). De originenelen zijn in de diakollektie van de heemkundevereniging (HKV) terecht gekomen. De inventaris *diacollectie heemkundevereniging "Op die Dunghen"* van de hand van Rien van Nuland brengt ze onder in rubriek 2, maar met de nummering 1.25 enz.

Kopieën ervan werden rond 1970 vervaardigd en genummerd 1 t/m 11.

Al eerder werd een reeks zwart-wit foto's vanuit de toren gemaakt (27 okt 1962 kort voor het middaguur).

Tenslotte kwam een stel dia's tot stand in 1970; deze zijn genummerd 124-139.

Overzicht torenfoto's en dia's

nr. kopie		datum	HKV	zwart-wit foto's 1962
11	Donkse straat	?	-	1
135	Molenstraat	1970	-	
137	Molenstraat	1970	-	
5	Boschpad	feb 63	1.36 sneeuw	2
7	Boschpad	mei 61	1.37	
-	Boschpad	ca. 1980?	02A-18.2 smog	
-	Boschpad	?	02-10 sneeuw; zwart-wit; niet feb 63	
-	Boschpad	okt 63?	02A-13 sneeuw; MvdH; niet feb 63	
138	Boschpad	1970	-	
139	Boschpad	1970	-	
6	Litsestraat	mei 64	1.27	3, 4
1.27bis	Litsestraat			
-	Litsestraat	okt 63	1.26 smog	
-	Litsestraat	na 1962	1.28	
124	Litsestraat	1970	-	
125	Litsestraat	1970	-	
126	Litsestraat,	1970	- bouw De Donk	
10	nieuwe wijk	juli 66	1.32	5, 6, 7
9	nieuwe wijk	mei 64	1.33	
127	hof pastoor	1970	-	
131	nieuwe wijk	1970	-	
2	Grinsel	okt 60	1.46	8
3	Grinsel	feb 63	1.45 sneeuw	
-	Grinsel	?	1.43	
130	Grinsel	1970	-	
1	Maaskantje	okt 60	1.50	9, 11
1.50bis	Maaskantje		-	
4	Maaskantje	feb 63	1.49 sneeuw	
8	Maaskantje	?	-	
-	Maaskantje	?	1.44	
133	Maaskantje	1970	-	

nr 11, Donksestraat. De kleurendia wordt hier in zwart-wit weergegeven.

Aan de horizon op bovenstaande dia is niets te onderscheiden, maar op 02A-18.2 is ondanks het slechte zicht het provinciehuis duidelijk aanwezig boven de boerderij Donksestraat nr. 21.

02A-18.2

Op de foto uit 1962, bij helder weer, is wel o.a. de St. Jan te zien, maar nog niet het provinciehuis. Opvallend zijn de bomen in de Donksestraat, op zowel de bovenste dia als op de onderste foto, waardoor van nr 21 helemaal niets zichtbaar is. In 1962 stonden op het perceel tussen nr 19 en 21 nog twee korenbergen (paraplu's). De straat is nog niet verhard.

foto 1962, nr 1

HKV 1.37, *Boschpad*

Tussen *de vaarweg* (de straat) en de fietspad (rechts van de bomenrij) lag een sloot waarin veel salamanders konden worden gevangen. Straat en fietspad met een sloot ertussen gingen zo door tot voorbij de bocht, tot aan de Flaas. Het lijkt op deze dia of de fietspad nog in gebruik is.

De rijksweg rond de stad is nog niet aangelegd en de lindebomen van de Eikendonk tekenen zich duidelijk af. De rij boerderijen nr 20, 24, 28 en 30, rechts van de straat, is nog intact. Op de foto uit 1962 staan ook nr 8 en 10-12 er nog bij (rechts vooraan); achter nr 10 was drukkerij Van Gerwen gevestigd.

foto 1962, nr 2

HKV 1.27, Litssestraat en bloeiende fruitbomen

Litssestraat 52 (met de ankercijfers 1795) is met zijn achtergevel in de bocht van de weg een opvallend pand. Daarboven zijn de kassen van de proeftuin van Geldens te vinden. Links van nr 52 staat de boerderij nr 60 die na de verwoesting in de oorlog werd herbouwd en daar bovenuit stekend vindt men nr 66. In het derde huis aan de linkerkant na het rode dak - nr 41- was de boerenleenbank gevestigd; de kassier was Toon van der Heijden.

Op de foto uit 1962 is vooraan rechts het dak van het klooster te vinden. Het tijdstip van de foto kan worden afgeleid uit de richting van de schaduw van de toren. Het haantje van de toren wijst de nieuwbouw van Jos Smits aan.

foto 1962, nr 3

HKV 1.28, Litsestraat

Hier is dat huis gereed. Iets verder staat de voormalige leerlooierij en links daarvan Brabantslandstraat nr.5. Aan de overzijde van de straat staat het "plastic-fabriekje" van Eduard Coppens.

De foto uit 1962 laat boven het klooster met de moestuin de villa van eertijds burgemeester Van Rijkevorsel zien.

foto 1962, nr 4

HKV 1.33, nieuwe wijk

Het lange rode pannendak vooraan links is de jongensschool.

Aan de rand van de rode-pannenzee zijn de volgende oude huizen in de Paterstraat herkenbaar (v.r.n.l.) de kerkschuur nr 38, nr 39 en daarachter nr 42, nr 41, het huis uit 1688 nr 47, en aan de linkerrand nr 48.

De straat aan de bovenrand van de dia is de Spekstraat met daarachter de bomerij van de kanaal.

foto 1962 nr 5

HKV 1.45, Grinsel

Het dubbele dak op de voorgrond is de pastorie, Grinsel 1. In het lange huis aan de bovenrand van de dia, met de bomerrij linden ervoor, woonde Piet *den boer* Goossens. Rechts daarvan en achter de winkel van Jan en Lina van der Westelaken (met de Franse kap) was *den triest* nog onbebouwd. De foto uit 1962 toont dat nog duidelijker.

foto 1962 nr 8

HKV 1.44 Maaskantje

Een van de verschillen tussen dia en foto van het Maaskantje vindt men bij H.Hartplein 12 en 14 (rechts voor); het oude lage huis van Donkers werd vervangen door een nieuwe winkel.

In het midden van de dia staat de voormalige bierbrouwerij van *onzen brauwer* Van de Westelaken. Links daarvan de meubelfabriek van de gebroeders Van der Meerendonk.

De lange percelen weiland zijn B931 (voor) en 932-937 (achter) die in de de middeleuwen onderdeel waren van de boerderijen op het Grinsel.

Daarachter verloopt van links naar rechts de *triestpad*. Aan het rechtereinde, achter Pipi de Hommel, had Toon van der Heijden een boomgaard; op zomeravonden kon je daar naar de nachtegaal gaan luisteren.

De molenwiek steekt uit boven de eiken voor de bebouwing op B938 (o.a. het huis van dokter Prinsen).

foto 1962 nr 9

Met dank aan A. Schoones voor het beschikbaar stellen van HKV-dia's.

Een akte van procuratie en voogdijstelling: een momboorbrief

Schepenen van de stad Den Bosch hadden in de 16^e eeuw de bevoegdheid voogden te stellen over onmondige (minderjarige) kinderen. In de praktijk zal het wel zo zijn geweest dat de beoogde voogden of mombooren zich voorstelden in een verzoekschrift en dat de schepenen hun aanstelling formeel in een momboorbrief vastlegden.

Een voorbeeld is de momboorbrief voor de kinderen van Adriaan Pels en Sophie Aalberts.

Wij Eijnhouts (Adriaan van Eijnhouts), Balen (Frans van Balen), ende Bloeyman (Henrik Bloeyman) scepenen in shertogenbossche doen condt eenen yegelicken dat Adriaen Laureijnss, Herman Janss beijde tot Gestel bij Herlaer, Jan Andriessen ende Gerart Jan Deliss opte dungen woonende

ons bij zekere supplicatie als naeste maigen ende vrienden van den onmundighen kynderen Arnts Pels

geprocreert bij wijlen Sophie dochtere wijlen Aelberts Driessen

gethoont ende te kennen gegeven [hebben] hoe dat wijlen Katharine dochter des voorschreven wijlen Aelbert

sustere wijlen Sophie voorn. ende moeije der voors. onmundige kynderen oudt sijnde omtrent vijftich jaeren

getrouwt hebbende eenen Gerarde Lambertss oudt xxvij jaeren deser werelt overleden waeren,

zulx dat der zelve Katharine achtergelaten goeden ab intestato ten erfrecht opten voors. onmundigen kynderen

gesuccedeert waren ende ter tochten den voors. Gerarde Lamberts weduwer der zelve Katharine,

de zelve goedens waerdich sijnde omtrent 500 guldens

[volgt de getroffen financiële regeling]

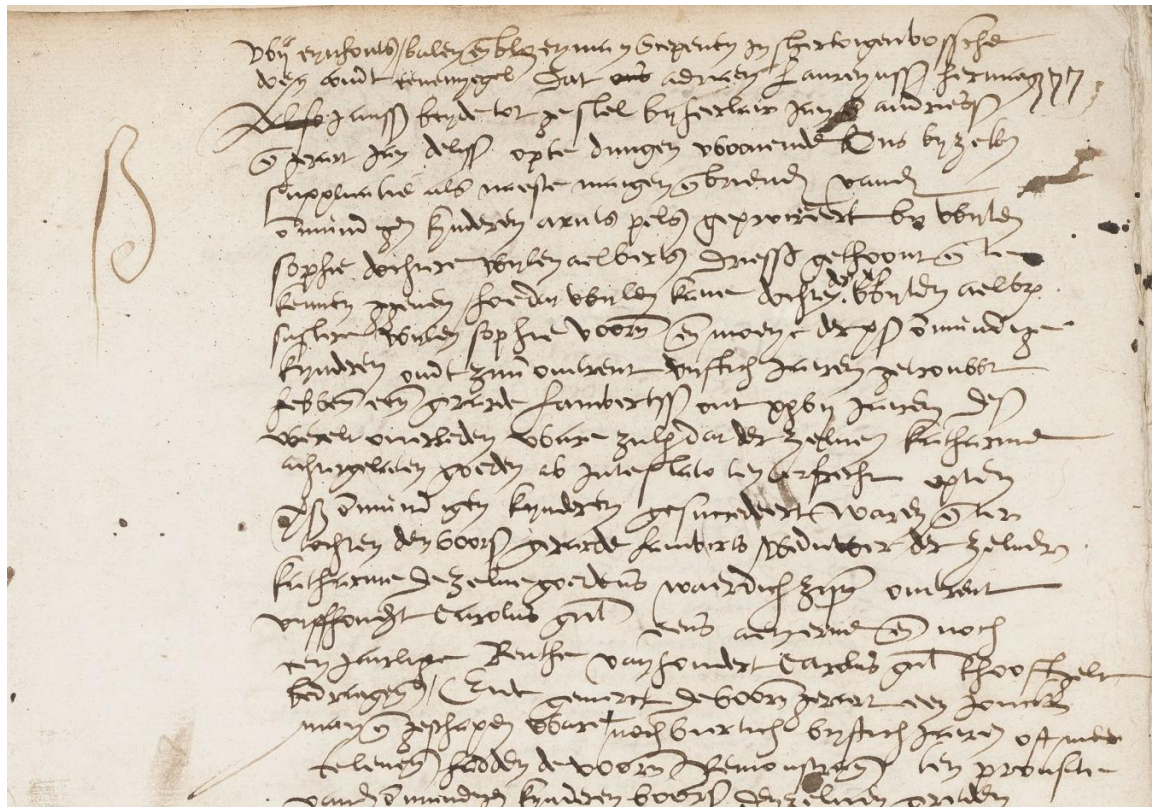
[...] eenige van de voors. goedens zouden moeten vercoopen te wetene zeker oudt huijs staende tot schade ende reparatien van den erve den zelve onmundigen toebehoorende, welck huijs erve hoff ende backhuijs mitten erfenisse daer aen liggende metten rechten ende toebehoerten gelegen sijn bynnen der vrijheijt der voorn. stadt ter plaetse genoempt opte poeldonck, groot een zesterzaet lants oft daeromtrent begripende tusschen erfenisse Jans Arnts van Dynther aen deen sijde

ende tusschen den erfenisse Henricx Zegers van den Campe aen dander zijde

streckende voerts aen de gemeijne strate [...],

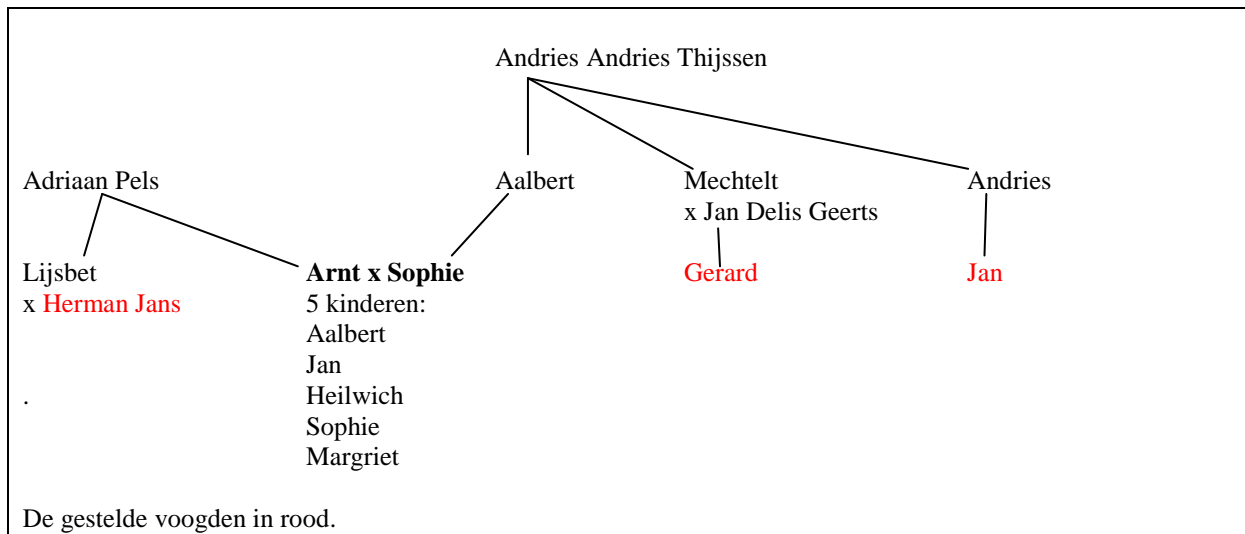
Soo eest dat wij [...]

stellen Adriaan, Herman, Jan en Gerard aan als voogd van de onmondige kinderen Jan, Margriet en Fyke en machtigen hen 3/5 van dat huis te verkopen.⁴

Bosch' protocol R1350, fo 377, 9-2-1548 (deels)

Van de voogden was Herman een oom en Gerard en Jan achterneven van de kinderen Van Adriaan Laureijns is niet bekend wat zijn relatie tot de kinderen was.

Het huis op de Poeldonk in deze akte was B102.⁵ Gerard Lamberts had het gekocht in 1546; na de dood van zijn vrouw verkreeg hij van de kinderen van Arnt Pels de ½ ervan die zij hadden geërfd zoals in deze akte werd beschreven.⁶

¹ Althans Heilwich woonde in Oss, volgens R 1311, fo 222, 15-9-1530 [procuratie; Heilwich heeft voor *den hove van Brabant* een proces lopen tegen de kinderen Lambert Corstiaans].

² R 1326, fo 144, 3-5-1537.

³ R 1678, fo 3v, 2-3-1685 [schuldbrief].

⁴ R 1350, fo 377, 9-2-1548.

⁵ Een kaartje met het huis B102 is te vinden in *Dungense Historiën* 3 (2009) blz 61.

⁶ R 1345, fo 216v, 23-6-1546 en R 1349, fo 360, 8-5-1548.